

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

Αριθμός Γνωμοδότησης: 186/2019
ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
Τμήμα Γ΄
Συνεδρίαση της 1^{ης} Οκτωβρίου 2019

Σύνθεση:

Προεδρεύων: Σπυρίδων Παπαγιαννόπουλος, Αντιπρόεδρος ΝΣΚ.

Μέλη: Νίκη Μαριόλη, Ευφροσύνη Μπερνικόλα, Αθηνά Αλεφάντη, Κυριακή Παρασκευοπούλου, Χρήστος Μητκίδης, Βασιλική Παπαθεοδώρου, Αικατερίνη Γαλάνη, Ευάγγελος Μαρίνης, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγήτρια: Αφροδίτη Καρούκη, Πάρεδρος ΝΣΚ (γνώμη χωρίς ψήφο).

Αριθμός Ερωτήματος: Το με αρ.πρωτ. 88306/Ε3/3-6-2019 έγγραφο της Γενικής Διεύθυνσης Εκπαιδευτικού Προσωπικού Α/θμιας Εκπ/σης & Β/θμιας Εκπαίδευσης, Διεύθυνση Υπηρεσιακής Κατάστασης & Εξέλιξης Εκπαιδευτικού Προσωπικού Π.Ε. & Δ.Ε., Τμήμα Α΄ (Π.Ε.) του Υπουργείου Παιδείας, Έρευνας & Θρησκευμάτων, ήδη Παιδείας και Θρησκευμάτων (Υ.ΠΑΙ.Θ.).

Περίληψη ερωτήματος: Ερωτάται εάν η αμετάκλητη καταδίκη δημοσίου υπαλλήλου (εκπαιδευτικού) για ένα από τα αδικήματα της νόθευσης εγγράφου, της χρήσης νοθευμένου εγγράφου ή της ηθικής αυτουργίας στη νόθευση εγγράφου, επισύρει την

εφαρμογή του άρθρου 149 του ν. 3578/2007, συνεπάγεται δηλαδή την αυτοδίκαιη έκπτωσή του από την υπηρεσία.

Στο πιο πάνω ερώτημα, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους γνωμοδοτεί ως εξής :

Ιστορικό

1. Σύμφωνα με το έγγραφο του ερωτήματος και τα στοιχεία του φακέλου που το συνοδεύουν, το ερώτημα ανέκυψε κατόπιν της καταδίκης δυνάμει της IT2040/2018 απόφασης του Ι΄ Τριμελούς Πλημμελειοδικείου Αθηνών, των εκπαιδευτικών πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης Ζ.Κ. και Ν.Σ., της μεν πρώτης σε ποινή φυλάκισης τεσσάρων μηνών για το αδίκημα της νόθευσης εγγράφου του δε δεύτερου σε ποινή φυλάκισης δώδεκα μηνών, για τα αδικήματα της ηθικής αυτουργίας σε νόθευση εγγράφου και της χρήσης νοθευμένου εγγράφου. Η εν λόγω απόφαση κατέστη αμετάκλητη την 5-10-2018, σύμφωνα με τις παραγράφους 1 και 3 του άρθρου 473 και 2 του άρθρου 546 του ισχύοντος τον ανωτέρω χρόνο Κώδικα Ποινικής Δικονομίας (π.δ. 258/1986, ΦΕΚ Α 121), εφόσον καταχωρήθηκε την 24-9-2018 στο ειδικό βιβλίο της παραγράφου 3 του άνω άρθρου και δεν ασκήθηκε εμπροθέσμως αίτηση αναιρέσεως κατ' αυτής (ΑΠ 267/2018 ΤΝΠ Νόμος).

Νομοθετικό Πλαίσιο

2. Στη διάταξη του πρώτου εδαφίου της παραγράφου 2 του άρθρου 53 του ν.2721/1999 (Α 112) ορίζεται:

« Άρθρο 53

1...

2.Οι εκπαιδευτικοί πρωτοβάθμιας και δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, καθώς και εκκλησιαστικής εκπαίδευσης, υπάγονται στις διατάξεις του ν. 2683/1999. "Κύρωση του Κώδικα Κατάστασης Δημόσιων Πολιτικών Διοικητικών και υπαλλήλων Ν.Π.Δ.Δ. και άλλες διατάξεις (Α 19)", από την ημερομηνία ισχύος του με την επιφύλαξη των ρυθμίσεων των επόμενων περιπτώσεων και με εξαίρεση τα θέματα τα οποία ρυθμίζονται από ειδικές γι' αυτούς διατάξεις ...».

3. Στις διατάξεις της περίπτωσης α΄ του άρθρου 149 και της περίπτωσης α΄ της παραγράφου 1 του άρθρου 8 του ν. 3528/2007 (κύρωση του Κώδικα Κατάστασης Δημοσίων Πολιτικών Διοικητικών Υπαλλήλων και Υπαλλήλων ΝΠΔΔ, ΦΕΚ Α 26) ορίζονται τα εξής:

« Άρθρο 149

Αυτοδίκαιη έκπτωση λόγω ποινικής καταδίκης

Ο υπάλληλος εκπίπτει αυτοδικαίως της υπηρεσίας, εφόσον με αμετάκλητη δικαστική απόφαση:

α) καταδικασθεί σε ποινή τουλάχιστον πρόσκαιρης κάθειρξης ή σε οποιαδήποτε ποινή για πλημμέλημα από τα αναφερόμενα στην περ. α' της παρ. 1 του άρθρου 8 του παρόντος ή σε οποιαδήποτε ποινή για λιποταξία,

β)...γ)....

Η έκπτωση επέρχεται από την ημερομηνία δημοσίευσης της αμετάκλητης καταδικαστικής απόφασης. Για την έκπτωση εκδίδεται διαπιστωτική πράξη, περίληψη της οποίας δημοσιεύεται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.»

Άρθρο 8

Ποινική καταδίκη, στερητική ή επικουρική δικαστική συμπαράσταση

1. Δεν διορίζονται υπάλληλοι:

α) Όσοι καταδικάσθηκαν για κακούργημα και σε οποιαδήποτε ποινή για κλοπή, υπεξαίρεση (κοινή και στην υπηρεσία), απάτη, εκβίαση, πλαστογραφία, απιστία δικηγόρου, δωροδοκία, καταπίεση, απιστία περί την υπηρεσία, παράβαση καθήκοντος, καθ' υποτροπή συκοφαντική δυσφήμιση, καθώς και για οποιοδήποτε έγκλημα κατά της γενετήσιας ελευθερίας ή έγκλημα οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής.

β)... δ)...

2...».

4. Στις διατάξεις της παραγράφου 1 του άρθρου 46 και των παραγράφων 1, εδάφιο πρώτο, και 2 του άρθρου 216 του **Ποινικού Κώδικα** που ίσχυε τον χρόνο που κατέστη αμετάκλητη η καταδικαστική απόφαση (π.δ. 283/1985, ΦΕΚ Α 106) οριζόταν:

« Άρθρο 46

1. Με την ποινή του αυτουργού τιμωρείται επίσης:

α) όποιος με πρόθεση προκάλεσε σε άλλον την απόφαση να εκτελέσει την άδικη πράξη που διέπραξε¹

¹ Όμοια είναι η ρύθμιση της παραγράφου 1 του άρθρου 46 του ισχύοντος από 1-7-2019, Νέου Ποινικού Κώδικα (ν. 4616/2019, ΦΕΚ Α 95), στην οποία ορίζεται: «1. Με την ποινή του αυτουργού τιμωρείται όποιος με πρόθεση προκάλεσε σε άλλον την απόφαση να εκτελέσει την άδικη πράξη που διέπραξε.».

β)....

2...»

Άρθρο 216

1. Όποιος καταρτίζει πλαστό ή νοθεύει έγγραφο με σκοπό να παραπλανήσει με τη χρήση του άλλον σχετικά με γεγονός που μπορεί να έχει έννομες συνέπειες τιμωρείται με Φυλάκιση τουλάχιστον τριών μηνών. Η χρήση του εγγράφου από αυτόν θεωρείται επιβαρυντική περίπτωση.

2. Με την ίδια ποινή τιμωρείται όποιος για τον παραπάνω σκοπό εν γνώσει χρησιμοποιεί πλαστό ή νοθευμένο έγγραφο².

3...».

Ερμηνεία και εφαρμογή των διατάξεων

Από τις προαναφερόμενες διατάξεις, ερμηνευόμενες αυτοτελώς, αλλά και σε συνδυασμό μεταξύ τους, ενόψει και όλου του νομικού πλαισίου εντός του οποίου εντάσσονται, του σκοπού που εξυπηρετούν και την υπαγωγή σ' αυτές των πραγματικών περιστατικών που τέθηκαν υπόψη από την ερωτώσα υπηρεσία, συνάγονται τα ακόλουθα:

5. Κατ' εφαρμογή των διατάξεων του άρθρου 149 του ν. 3528/2007, οι οποίες καταλαμβάνουν και τους εκπαιδευτικούς, σύμφωνα με το πρώτο εδάφιο της παραγράφου 2 του άρθρου 53 του ν. 2721/1999, ο υπάλληλος εκπίπτει αυτοδίκαια από την υπηρεσία εφόσον καταδικαστεί αμετάκλητα για κλοπή, υπεξαίρεση (κοινή και στην υπηρεσία), απάτη, εκβίαση, πλαστογραφία, απιστία δικηγόρου, δωροδοκία, καταπίεση, απιστία περί την υπηρεσία, παράβαση καθήκοντος, καθ' υποτροπή συκοφαντική δυσφήμιση, καθώς και για οποιοδήποτε έγκλημα κατά της γενετήσιας ελευθερίας ή έγκλημα οικονομικής εκμετάλλευσης της γενετήσιας ζωής. Η Διοίκηση έχει δεσμία αρμοδιότητα να εκδώσει την οικεία διαπιστωτική πράξη.

6. Οι εν λόγω διατάξεις, με τις οποίες επέρχεται το νομικό αποτέλεσμα της έκπτωσης χωρίς προηγούμενη απόφαση του αρμόδιου υπηρεσιακού συμβουλίου, δεν αντίκεινται, σύμφωνα με πάγια νομολογία, στις περί προστασίας της μονιμότητας των δημοσίων υπαλλήλων συνταγματικές διατάξεις, η δε έκπτωση επιβάλλεται ως

²Στον Νέο Ποινικό Κώδικα, στην παράγραφο 1 του άρθρου 216, περιέχεται η ίδια διατύπωση με το πρώτο εδάφιο της παραγράφου 1 του προϊσχύσαντος άρθρου 216 Π.Κ., με διαφοροποίηση όσον αφορά την πρόβλεψη της ποινής, η οποία συνίσταται πλέον σε φυλάκιση και χρηματική ποινή. Η παράγραφος 2 του ίδιου άρθρου δεν έχει διαφοροποιηθεί.

δυσμενές διοικητικό μέτρο, ευλόγως, για λόγους δημοσίου συμφέροντος και ειδικότερα, προς τον σκοπό της εύρυθμης λειτουργίας της δημόσιας υπηρεσίας (ΟΛΣΤΕ 2857/1985, ΣΤΕ 7862/2017, 2985/2014, 1911/2006). Λόγω όμως, του εξαιρετικού τους χαρακτήρα, σε σχέση με τον συνταγματικό κανόνα της παραγράφου 4 του άρθρου 103, της απόλυσης του υπαλλήλου μετά από προηγούμενη ουσιαστική κρίση υπηρεσιακού συμβουλίου, είναι στενά ερμηνευτέες και εφαρμόζονται στα συγκεκριμένα, ρητώς αναφερόμενα στο άρθρο 8 του ν.3528/2007 αδικήματα του ποινικού κώδικα, και με την έννοια που προσδιορίζεται από τα στοιχεία της αντικειμενικής τους υπόστασης, όπως αυτά καθορίζονται στις διατάξεις του ανωτέρω κώδικα, χωρίς να είναι δυνατή η αναλογική εφαρμογή τους και σε άλλα αδικήματα, έστω και εννοιολογικά συγγενή προς τα παραπάνω (ΟΛΣΤΕ 2857/1985, ΣΤΕ 383/2016, ΝΣΚ 116/2016, 217/2013, πρβλ ΟΛΣΤΕ 869/2018 σκ. 5).

7. Περαιτέρω, στις διατάξεις του άρθρου 216 Π.Κ., οι οποίες αποβλέπουν στην προστασία της ασφάλειας και ακεραιότητας των έγγραφων συναλλαγών, περιγράφονται δύο αυτοτελή εγκλήματα: Στο πρώτο εδάφιο της παραγράφου 1 θεσπίζεται το έγκλημα της πλαστογραφίας, το οποίο πραγματώνεται με δύο τρόπους: Είτε με την εξ υπαρχής κατάρτιση πλαστού εγγράφου, είτε με τη νόθευση γνήσιου (ΑΠ 265, 652/2013 Νόμος). Το έγκλημα είναι σωρευτικώς μικτό καθόσον οι ως άνω τρόποι δεν μπορούν να εναλλαχθούν μεταξύ τους και κάθε τρόπος συνιστά αυτοτελή μορφή τέλεσης της πράξης. Κατάρτιση πλαστού εγγράφου (η έννοια του εγγράφου δίδεται στο άρθρο 13 στοιχ. γ' του Π.Κ), υπάρχει όταν εξ υπαρχής συντίθεται έγγραφο από τον δράστη, το οποίο εμφανίζεται ότι προέρχεται από τρίτο πρόσωπο. Νόθευση συνιστά η αλλοίωση της έννοιας ή της αποδεικτικής δύναμης καταρτισμένου (γνήσιου) εγγράφου, με τη μεταβολή του περιεχομένου του, ώστε να παρέχεται η εντύπωση ότι η δήλωση του εκδότη είχε εξ αρχής το περιεχόμενο που της προσδόθηκε μετά την αλλοίωση. Κάθε μια μορφή είναι ξεχωριστή και ιδιαίτερη, ανεξαρτήτως του ότι αφορούν και οι δύο έγγραφο. Η χρήση του πλαστού από τον πλαστογράφο συνιστά, σύμφωνα με το δεύτερο εδάφιο της ανωτέρω παραγράφου, επιβαρυντική περίπτωση.

8. Στη δεύτερη παράγραφο του άρθρου 216 Π.Κ. η χρήση του πλαστού ή νοθευμένου εγγράφου συνιστά αυτοτελές έγκλημα, προϋποθέτει πλαστότητα ή νόθευση εγγράφου και στοιχειοθετείται αντικειμενικά, όταν ο υπαίτιος καθιστά προσιτό το πλαστό ή νοθευμένο έγγραφο σε τρίτο, του οποίου επιδιώκεται η παραπλάνηση σχετικά με

γεγονός που μπορεί να έχει έννομες συνέπειες, δίνοντας σε αυτόν τη δυνατότητα να λάβει γνώση του περιεχομένου του εγγράφου (ΑΠ 227/2018, 1098, 506/2017, 122, 710/2016 Νόμος). Ο δράστης τιμωρείται για το εν λόγω αδίκημα είτε όταν είναι τρίτος σε σχέση με τον πλαστογράφο είτε όταν είναι ο πλαστογράφος αλλά δεν δύναται, για οποιοδήποτε λόγο, να τιμωρηθεί για την πλαστογραφία (Α.Π. 1093/2010 Νόμος).

9. Από τα προεκτεθέντα συνάγεται ότι η αμετάκλητη καταδίκη υπαλλήλου για το αδίκημα της νόθευσης εγγράφου συνεπάγεται την αυτοδίκαιη έκπτωσή του από την υπηρεσία, κατ' εφαρμογή της περίπτωσης α' του άρθρου 149 του ν. 3528/2007. Αντιθέτως, δεν επισύρει την εφαρμογή της εν λόγω διάταξης η καταδίκη υπαλλήλου για το αδίκημα της χρήσης νοθευμένου εγγράφου, εφόσον το αδίκημα αυτό δεν συμπεριλαμβάνεται στα εγκλήματα που περιοριστικά αναφέρονται στην περίπτωση α' της παραγράφου 1 του άρθρου 8 του ν. 3528/2007 (ad hoc ΝΣΚ 397/2008, πρβλ ΝΣΚ 561/1993).

10. Στο ρυθμιστικό πεδίο των παραπάνω διατάξεων εμπίπτει και εκείνος που καταδικάστηκε αμετάκλητα για ηθική αυτουργία στη διάπραξη των ανωτέρω εγκλημάτων (ΟΛΝΣΚ 696/2002³). Τούτο συνάγεται κατ' αρχάς, από τη γραμματική διατύπωση της διάταξης της περίπτωσης α' του άρθρου 149 του άνω νόμου, η οποία προβλέπει την αυτοδίκαιη έκπτωση του υπαλλήλου που καταδικάστηκε για ένα από τα αδικήματα αυτά, χωρίς να περιορίζεται στον φυσικό αυτουργό, περιλαμβάνοντας έτσι και τον ηθικό αυτουργό, δοθέντος ότι καταδικάζεται για την αυτή αξιόποινη πράξη. Κατά δεύτερον, από τους λόγους δημοσίου συμφέροντος που επέβαλαν τη θέσπιση των εν λόγω διατάξεων, οι οποίοι συνίστανται στην προστασία του κύρους των δημοσίων υπηρεσιών και της εμπιστοσύνης των πολιτών σε αυτές, και συντρέχουν εξίσου σε περίπτωση καταδίκης τόσο του φυσικού όσο και του ηθικού αυτουργού, εφόσον οι πράξεις τους έχουν την ίδια κοινωνική και ηθική απαξία, λόγος για τον οποίο προβλέπεται η καταδίκη τους στην ίδια ποινή (ΣτΕ 383/2016, πρβλ ΝΣΚ 328/2003, 116/2016, 104/2009).

Απάντηση

11. Σύμφωνα με τα προεκτεθέντα, στο ερώτημα που υποβλήθηκε το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Γ') γνωμοδοτεί ομόφωνα ως εξής: Αυτοδίκαιη

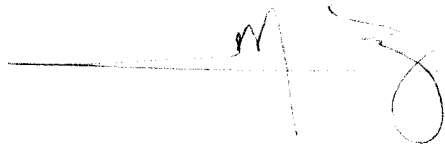
³Με την εν λόγω γνωμοδότηση ερμηνεύτηκαν οι (κατά περιεχόμενο) όμοιες με τις εδώ ερμηνευόμενες, διατάξεις της περίπτωσης α' της παραγράφου 1 του άρθρου 8 και της περίπτωσης α' της παραγράφου 1 του άρθρου 150 του προηγούμενου Υ.Κ. (ν. 2683/1999).

έκπτωση από την υπηρεσία του αμετακλήτως καταδικασθέντος για την τέλεσή τους, συνεπάγονται τα αδικήματα της νόθευσης εγγράφου και της ηθικής αυτοουργίας στη διάπραξή της. Δεν συνεπάγεται το ανωτέρω αποτέλεσμα η καταδίκη για το αδίκημα της χρήσης νοθευμένου εγγράφου.

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα, 7-10-2019

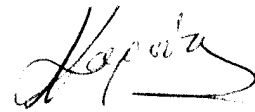
Ο Πρόεδρος του Τμήματος

Σπυρίδων Παταγιαννόπουλος
Αντιπρόεδρος ΝΣΚ

Η εισηγήτρια

Αφροδίτη Καρούκη
Πάρεδρος ΝΣΚ